

Socialdepartementet

S 2025/01111

Yttrande över betänkandet, Sveriges internationella adoptionsverksamhet SOU 2025:61, dnr 00144/2025

Beskrivning av ärendet

Socialdepartementet har remitterat betänkandet Sveriges Internationella adoptionsverksamhet – lärdomar och vägen framåt (SOU 2025:61) till Helsingborgs kommun för yttrande.

Kommunstyrelsen i Helsingborg stad har gett socialnämnden i uppdrag att lämna stadens yttrande över betänkande till socialdepartementet.

Synpunkter

Helsingborgs stad välkomnar att frågan om internationella adoptioner har utretts grundligt, med fokus på rättssäkerhet, barnets bästa och lärdomar från tidigare erfarenheter.

Sammanfattning

Utredningens förslag innebär en genomgripande förändring av Sveriges internationella adoptionsverksamhet, där förmedlingen av adoptioner i organiserad form föreslås avvecklas. Socialförvaltningen ser allvarligt på de missförhållanden som utredningen lyfter fram, och delar uppfattningen att ett starkare barnrättsperspektiv och ökad rättssäkerhet måste vara vägledande i framtida beslut. I detta yttrande lyfter vi fram och kommenterar några av de mest centrala förslagen.

Bakgrund

Internationella adoptioner till Sverige har sedan 1970-talet präglats av allvarliga brister. Handel med barn har förekommit, särskilt i privata adoptioner, och vissa barn har adopterats utan att föräldrarna har gett frivilligt och informerat samtycke. Dokumentation har ofta varit felaktig eller bristfällig, och svenska aktörer har inte alltid säkerställt att adoptionerna skett korrekt eller att barnets bästa tillgodosetts. Information om barnets ursprung har ofta saknats. Trots att myndigheter och organisationer känt till problemen har åtgärderna varit otillräckliga, och enligt betänkandet har regeringen inte agerat kraftfullt.

Bristerna bottnar i att verksamheten främst syftade till att underlätta snarare än kontrollera adoptioner. Det fanns stor tillit mellan svenska och utländska aktörer, hög risktolerans och svaga regelverk. Adoptionsorganisationerna hade stor frihet, tillsynen var bristfällig och rollerna för socialnämnder och domstolar otydliga. Haagkonventionen från 1993 har inte stärkt rättssäkerheten i praktiken.

Åtgärdsförslag med anledning av konstaterade oegentligheter

- *Sverige bör ratificera konventionen till skydd för alla människor mot påtvingade försvinnanden.*

Helsingborgs stad har inget att erinra mot ratificeringen och att därmed acceptera granskningen kring hur Sverige lever upp till konventionens krav.

- *En offentlig ursäkt från staten*

Helsingborgs stad instämmer i att staten bör erkänna de kränkningar av mänskliga rättigheter som skett inom internationell adoptionsverksamhet, de konsekvenser detta haft för adopterade och deras familjer.

- *Ett stärkt och långsiktigt adoptionsspecifikt stöd till adopterade personer och deras familjer*

Helsingborgs stad ser positivt på förslaget om att inrätta ett nationellt resurscentrum för att erbjuda adoptionsspecifikt stöd i form av samtal, hjälp vid ursprungssökning och stöd vid misstanke om oegentligheter. Centret ska också ge rådgivning via webb och telefon, exempelvis om arkiv, DNA och juridiska frågor. Dessutom ska det skapa mötesplatser för erfarenhetsutbyte och sprida kunskap till närstående, allmänhet och yrkesverksamma som möter adopterade. Centret ska ge långsiktigt och lättillgängligt stöd för att stärka adopterades rättigheter och mående.

Helsingborgs stad välkomnar denna uppbyggnad av kunskapsbank och vill understryka behovet av att dessa forum inte endast erbjuds i digital form utan även ger möjlighet till fysiska träffar som föregås av en aktiv inbjudan till berörda.

Helsingborgs stad anser också att förslaget bidrar till att säkerställa ett likvärdigt, långsiktigt och adoptionsspecifikt stöd över hela landet. Idag är den typen av stöd begränsat i tid och omfattning, och varierar mellan kommuner. Erfarenheten i staden är att stödet ofta är centrerat till tiden kort efter adoptionen men sedan avtar. Långt senare, inte minst vid identitetsskapande i tonåren, kan frågor uppstå som underlättas av att specifik kompetens är lätt tillgänglig.

- *Resebidrag*

Helsingborgs stad tillstyrker förslaget att adopterade personer ska ha rätt till ekonomiskt bidrag för resa till ursprungslandet.

- *Nationell DNA-databas*

Staden har inget att erinra om förslaget att Rättsmedicinalverket och Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd (MFOF) ska utreda möjligheten att skapa en nationell DNA- databas för adopterade. Syftet är att ge adopterade ett bättre verktyg för att spåra sitt ursprung, särskilt i fall där det finns misstanke om oegentligheter i adoptionen. Staden vill dock, liksom utredningen själv, betona integritetsriskerna om uppgifterna med känslig information om individen själv och släktingar kan komma att missbrukas och

användas i felaktigt syfte. Ett DNA-register kan bidra till att rätta till fel som har begåtts, men det kräver tydliga juridiska ramar för att undvika nya rättsosäkra situationer.

➤ *Avveckla verksamheten med att förmedla barn för adoption till Sverige.*

Helsingborgs stad anser att utredningen är välgrundad, baserad på forskning, dokument och vittnesmål från flera perspektiv. Det är stadens uppfattning att medgivandeutredningar idag håller en bra kvalitet, men förutsätter en viss tillit till att begärda handlingar kring barnet stämmer. Därför har vi inget att invända mot förslaget att avveckla den statliga förmedlingen av internationella adoptioner.

Att vissa barn därmed kan gå miste om en trygg familj i ett annat land måste vägas mot risken för fortsatta oegentligheter, som utredningen tydligt visar har förekommit. Det är avgörande att skydda barns rättigheter långsiktigt och säkerställa att varje adoption sker i barnets bästa intresse – inte utifrån vuxnas önskemål.

Genom att avveckla förmedlingsverksamheten minskar risken för att barn adopteras under oetiska eller olagliga omständigheter. Staden stödjer också förslaget att adoptioner endast ska tillåtas när det finns en personlig relation mellan barnet och den sökande. Det möjliggör adoption i undantagsfall, under striktare och mer rättssäkra former, där staten tar ett större ansvar.

Även om detta inte eliminerar alla risker, blir det lättare att kontrollera att processen är rättssäker och att barnet inte utnyttjas. Barnkonventionen slår fast att barn har rätt att växa upp i sitt ursprungsland och med sin ursprungsfamilj om möjligt – något som tidigare inte alltid beaktats.

Förslag om att stärka rättssäkerheten genom ökad kontroll av ursprungsländer och adoptionsorganisationer har övervägts. Men utredningen bedömer att riskerna kvarstår, då svenska myndigheter har begränsade möjligheter att påverka vad som sker i länder med svaga rättssystem, korruption eller bristande tillsyn. Helsingborgs stad instämmer i bedömningen att internationell adoption inte får ersätta det sociala ansvar som bör tas i barnets hemland.

➤ *Stärkt kontroll av adoptioner över landgränser*

I de adoptionsärenden som främst kan komma i fråga - där det finns en personlig koppling mellan barnet och den som vill adoptera - ställer sig Helsingborgs stad bakom förslaget att staten ska ta större ansvar för att säkerställa att internationella adoptioner är rättssäkra och till barnets bästa. Det tillstyrks också att Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd (MFoF) först ska pröva att adoptionen sker på ett tillförlitligt sätt och är till barnets bästa. Förslaget om att domstol endast får pröva adoptionen om MFoF har godkänt den understöds också.

Slutsats

Helsingborgs stad välkomnar utredningens helhetsgrepp och tydliga ansvarstagande för tidigare brister inom den internationella adoptionsverksamheten. Vidare bedöms förslagen om stärkt kontroll, långsiktigt adoptionsspecifikt stöd och avveckling av adoptionsförmedlingen till Sverige som välgrundade och nödvändiga för att säkerställa rättssäkerhet och barnets bästa i framtiden. Staden tillstyrker därför utredningens huvudsakliga förslag.

Socialnämnden för Helsingborgs stad